

اتفاق روز

شامگاه یکشنبه درست در ساعاتی که مردم در استان‌های غربی کشور یک شب آرام‌یابیزی را می‌گذرانندند، خشم طبیعت باز هم دامان هموطنان‌مان را گرفت.

زلزله ۷/۳ ریشتری آب سردی بود بر کانون گرم خانواده‌هایی که‌دو شب پیش ناخواسته‌از هم پاشیده شدند. مادرانی که داغ فرزندان خردسال‌شان را فریاد می‌زنند، فرزندانگی که در چشم مردم زدنی خود را یتیم دیده و در غم پدران و مادران خود به سوگ نشسته‌اند و زنان و مردانی که داغ‌دار از دست‌دادن بستگان و خویشاوندان دور و نزدیک خود هستند، مردم ایران را عزا‌دار کرده است.

این تازه گوشه‌هایی است از فاجعه‌ای که در قصرشیرین، کرمانشاه، سرپل ذهاب و... رخ داده است. در سوی دیگر اما بسیاری از ارگان‌ها و نهاده‌ها به یاری مناطق زلزله‌زده شتافته‌اند و حتی برخی از شهروندان داوطلبانه خود را به این مناطق رسانده‌اند تا در حد بضاعت، در فرآیند کمک‌رسانی باری از زمین بردارند.

بسیاری نیز در مقابل پایگاه‌های انتقال خون صف کشیده‌اند. آنهایی که کاری از دست‌شان ساخته نیست هم دست به دعا

برداشته‌اند و خاتمه یافتن این بحران را از خداوند طلب می‌کنند.

حالا در این گیروودار و در شرایطی که بسیاری از هموطنان‌مان سخت‌ترین لحظات زندگی خود را سپری می‌کنند، برخی ترجیح داده‌اند انسانیت را کنار نهاده و به موج سواری سیاسی بر آلام مردم داغ‌دیده بپردازند. عده‌ای حجم خسارات جانی و مالی را به مسکن مهر ربط می‌دهند و جماعتی دیگر نیز همه تلاش خود را به خرج می‌دهند تا نفی این گزاره را به اثبات برسانند.

در این میان و با وجود آنکه زلزله، بسیاری از کشورها نظیر عراق، ایران، کویت، گرجستان، جمهوری آذربایجان، عربستان، ترکیه و... را به لرزه درآورده، برخی هم ترجیح داده‌اند در رفتاری شیطن‌آمیز، ماجرا را ایرانی-عراقی روایت کرده‌و این‌فاجعه‌را به کشور برادر، عراق نسبت دهند.

در مسائل معطوف به امر اجتماعی با یک مشکل بزرگ مواجه هستیم که برخی از دولتمردان و کنشگران عموماً در مواجهه با امر اجتماعی ساده‌انگارانه با آن برخورد می‌کنند و آن را با عینک سیاسی می‌بینند. این موضوع سبب می‌شود عموماً سیاستمداران ما درک درستی از پدیده‌های اجتماعی پیدا نکنند. برای تحلیل این موضوع به‌سرّاع موسی‌عنبری، جامعه‌شناس و عضو هیات علمی دانشگاه تهران رقتیم تا نظر وی را در این مورد جویا شویم.

III

اگر موافق باشید برای شروع بحث در ابتدا تعریفی از امر اجتماعی و پدیده‌های داشته باشیم.

ما در هر جامعه‌ای، امر اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... داریم. اینها به‌صورت کلی در واقعیت عام قابل‌تفکیک نیستند. اگر جایی سیاستمداری بدون توجه به مقتضیات نظری و عملی موضوع از امر اجتماعی تعریف خاصی ارائه یا از آن استفاده خاصی می‌کند، به این خاطر است که تعریف دقیقی از آن ندارد. بخش زیادی از افراد مرزبندی دقیق و تخصصی از این موضوعات را در ذهن ندارند.

اگر بخواهیم یک شاخص اصلی را که تعیین‌کننده امر اجتماعی باشد، ذکر کنیم می‌توان گفت «میزان ارتباط یک موضوع با حفظ و تداوم جامعه»، شاخص اصلی تعیین امر اجتماعی است. یعنی نحوه ارتباط پدیده‌ها با حفظ و تداوم یک اجتماع، شاخص اصلی

سیاسی کاری برخی محافل سیاسی و رسانه‌ای در مواجهه با زلزله غرب کشور

غارت همگرایی ملی

اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس‌جمهوری ضمن طرح این ادعا که بیشتر خانه‌های تخریب شده در زلزله متعلق به ساختمان‌های مسکن مهر بوده از وزیر راه و شهرسازی خواست تا دلایل تخریب این ساختمان‌های نوساز را به دقت بررسی کند.

یک وبسایت خبری منتسب به یاشار سلطانی هم با انتشار تصویری از یک ساختمان فروریخته در کشور مصر، مدعی شد که این ساختمان مربوط به پروژه مسکن مهر در قصر شیرین است.

اینها در حالی است که مدیرکل راه و شهرسازی استان کرمانشاه، پایین بودن کیفیت ساخت مسکن مهر سرپل ذهاب را منکر شده و علت خسارات وارده را قرار گرفتن آن روی گسل دانسته و یادآور شده که تمام ساختمان‌ها و سازه‌های آن منطقه حتی اداره راه و شهرسازی

تعیین‌کننده امر اجتماعی است.

رابطه سیاست با امر اجتماعی چیست؟

سیاست‌بازان عمدتاً از اینکه پدیده‌ها را اجتماعی کنند و از تداوم هویت‌ها دفاع کنند، گریزانند. یعنی علاقه زیادی دارند تا حد زیادی اجتماع‌زدایی کنند، چون زمانی که هویت‌ها و اجتماع شکل می‌گیرد، کنترل آنها توسط ایشان یا یک حزب ممکن نیست.

سیاست‌گرایان دوست دارند در هویت‌ها و پدیده‌های اجتماعی دست ببرند و آنهایی

را که به نفع خودشان هست حفظ کنند، چون هر جایی که جمع و فعالیت‌های جمعی و هویتی وجود دارد، امکان دست بردن و کنترل آن به‌راحتی ممکن نیست، چون مقاومت می‌کنند. به‌طور معمول پدیده‌های اجتماع‌ی مقا و مند و به‌راحتی تحت کنترل درمی‌آیند. اگر بخواهید پدیده‌های اجتماعی را تغییر دهید، باید از درون آنها را تغییر دهید. چون آنها نسبت به بیرون حساسند و سریع مقابله می‌کنند، ولی سیاستمداران معمولاً می‌خواهند سریع و از بیرون کنترل کنند که این امر ممکن نیست، چون تغییر در درون زمان‌بر

سیاستمداران گاهی تلاش می‌کنند پدیده‌های مردمی و اجتماعی را غیراجتماعی جلوه دهند و به اتفاقات مختلف برچسب سیاسی و قشری بزنند، چون غیراجتماعی کردن فعالیت‌ها معمولاً به نفع قدرت و افراد تمام می‌شود

است و توسط خود مردم صورت می‌گیرد. موضوعات و مردم هم آنقدر ریشه‌های تاریخی دارند و وابسته به بافت‌های اجتماعی و قومیتی و طبقاتی هستند که به‌راحتی تغییر نمی‌کنند. پدیده اجتماعی مثل یک رودخانه جوشان روان راه خود را ادامه می‌دهد و برای تغییر آن باید با مکانیسمش آشنا بود. سیاستمداران گاهی تلاش می‌کنند پدیده‌های مردمی و اجتماعی را غیراجتماعی جلوه دهند و به اتفاقات مختلف برچسب سیاسی و قشری بزنند، چون غیراجتماعی کردن فعالیت‌ها معمولاً به نفع قدرت و افراد تمام می‌شود.

بحث اصلی این است که پدیده اجتماعی پیچیده است و سیاستمداران به‌راحتی پدیده اجتماعی را درک نمی‌کنند. برخورد ساده و صوری با پدیده اجتماعی آن را مضحک نشان می‌دهد. اگر بخواهیم با تعریف ساده‌انگارانه وارد این مبحث شویم و پدیده اجتماعی را تغییر دهیم، راه خطایی می‌رویم. سیاستمداران باید بدانند جایگاه‌شان در ارتباط با یک پدیده اجتماعی چیست.

نگاه سیاسی به مسائل اجتماعی چه آسیب‌هایی

این شهرستان که ساختمانی یک طبقه است آسیب دیده‌اند.

اظهارات این مدیر میدانی به‌ویژه آنجا اهمیتی دو چندان می‌یابد که گزارش‌ها حاکی از تلفات بالا در روستاهای این منطقه است.

روستاهایی که از قضا خبری از مسکن مهر هم در آنها نیست.

تیترت تأمل برانگیز «زلزله عراق، ایران را لرزاند» هم در حالی روز گذشته بر صفحه نخست یکی از روزنامه‌ها نقش بست که طی روزهای گذشته و در خلال برگزاری همایش میلیونی اربعین، برخی بدون هرگونه ملاحظه‌ای به فضاسازی علیه این مراسم باشکوه پرداختند و با طرح ادعاهایی شاذ، از خدشه‌وارد آوردن به ساحت این آیین فرامیبتی و فرامذهبی دریغ نکردند.

پدیده‌ای اجتماعی که چند سالی است هویت‌های کاذب قومی و ملی را درنوردیده و در بستر زیست جهان شکل گرفته از بطن آن به هویتی جدید شکل داده است.

سیاسی‌کاری در متن مصیبتی که جامعه را داغ‌دار کرده البته چندان بی سابقه هم نیست. حادثه دلخراش پلاسکو و سوءاستفاده جریانی خاص در آن هنوز از یادها نرفته است.

بحرانی که در خلال آن برخی بدون توجه به سنگینی مصیبت وارده و داغ‌های بردل مانده و در شرایطی که هنوز اجساد آتش‌نشانان فداکار زیر خروارها آوار دفن شده بود، با گوشه چشم به انتخابات سال بعد تمام تلاش خود را در مقصرتراشی برای آن به کار بستند و در این راه از هیچ حربه‌ای فروگذار نکردند.

به هر حال باید اذعان داشت که ضمیمه کردن برچسب سیاسی به رخدادهای اجتماعی به‌ویژه نگرستن به حوادثی از این دست با عینک سیاسی، ناشی از درک غلط بخش قابل توجهی از نخبگان نسبت به جامعه ایران است.

این رویه هرچند ممکن است آورده‌ای سیاسی‌گذاری را هم به ارمان آورد، اما نباید فراموش کرد که مردم نظاره‌گر این رفتار هستند و به همین واسطه آثار بلند مدت این رویکرد در بلند مدت بیش از همه، گریبان سیاست‌بازان را خواهد گرفت.

را به‌همراه خواهد داشت؟

نگاه سیاسی به مسائل اجتماعی می‌تواند دوام اجتماع را به خطر بیندازد. اکنون در کشور ما شاخص‌های کیفیت پایداری اجتماع یا شاخص‌های کیفی انسجام اجتماعی تضعیف شده است.

یکی از این شاخص‌ها می‌تواند اعتماد اجتماعی باشد. اگر برخورد نادرستی با پدیده‌های اجتماعی صورت گیرد، اولین چیزی که به خطر می‌افتد، تداوم اجتماع است. به این معنا که آن‌هنجارهایی که اتصال و پیوند اجتماعی ایجاد می‌کرد، تضعیف می‌شوند.

جامعه به‌صورت طبیعی دوام و بقای خود را حفظ می‌کند و در مقابل خطرات، ریسک‌ها و آفت‌ها و همچنین تغییرها و کنترل‌ها مقاومت می‌کند. پس عوامل و سازمان‌های رسمی باید بدانند حفظ پدیده اجتماعی در اولویت برعهده خود عناصر تشکیل‌دهنده پدیده اجتماعی است، نه سیاستمداران.

شرط پایداری اجتماعات و فرهنگ‌ها این است که میزان مداخله عناصر غیراجتماعی در مسائل اجتماعی کم‌شود یا اگر مداخله می‌کنند راه یا ویژگی مداخله را به مردم تحت کنترل بگویند. اگر سیاستمداری فکر کند در امور اجتماعی، متولی و تعیین‌کننده است، اشتباه می‌کند، اما اگر فکر کند در تحولات فرهنگی و اجتماعی، بیشتر هماهنگ‌کننده و حامی است، آن موقع به تقویت آن امر اجتماعی کمک می‌کند.

سیاست درست همین است.

یادداشت، اخبار و گزارش‌هایی از تازه‌های سیاست

یادداشت

اربعین؛ تجلی امت واحد

محمدامین توکلی‌زاده
مدیرکل روابط عمومی
آستان قدس رضوی

رهبر معظم انقلاب روز گذشته در دیدار جمعی از فعالان فرهنگی استان‌های آذربایجان شرقی و قم، پدیده الهی و معنوی راهپیمایی اربعین را بی سابقه و غیرقابل توصیف خواندند و با تشکر از دست‌اندرکاران برگزاری این حرکت عظیم اربعین، «از دولت عراق که وسایل برگزاری این حرکت باشکوه را فراهم کرد، از ملت عزیز عراق که این گونه مخلصانه و شادمانانه از زائران حضرت اباعبد... علیه‌السلام پذیرایی کرد، از جوانان مبارز عراقی و حشدالشعبی و دست‌اندرکاران تأمین امنیت مراسم و از مسئولان عتبات در نجف اشرف و کربلای معلی، قلبا تشکری کنیم و برکات الهی را برای آنان خواستاریم.» تقدیر رهبر معظم انقلاب از همراهی دولت و ملت عراق در شکل‌گیری پدیده عظیم اربعین حسینی، جلوه‌ای دیگر از نقش آفرینی بی‌بدیل راهپیمایی و اجتماع اربعین در شکل‌گیری امت واحد اسلامی را نمایان می‌سازد. همه آنها که حضور در این اجتماع بحق بی سابقه و غیرقابل توصیف را تجربه کرده‌اند و حتی آنان که از طریق رسانه‌های گروهی با جلوه‌های پرشکوه «همگرایی» و «خدمت‌رسانی» در این عرصه آشنا شده‌اند، به خوبی احساس می‌کنند که اربعین به حماسه‌ای بدل شده که فراتر از جغرافیا، قوم، ملیت، نژاد، مذهب و زبان، جماعتی به ظاهر متفرق را تحت لوای پرچم اباعبد... (الحسن ع) گردهم می‌آورد و «همراه و همگام» می‌سازد. شاید تا همین چند سال قبل سخن گفتن درباره وحدت مسلمین و شکل دهی «تمدن اسلامی» ذیل «امت واحد اسلامی» کمی دور به نظر می‌رسید اما این «معجزه الهی» به خوبی نشان داد که تحقق افق روشن مدنظر امام راحل و مقام معظم رهبری به مراتب نزدیک‌تر از آنی است که گمان می‌دیدیم. اما چرا اربعین توانست فراتر از تمام ساختارها به این دست‌یافته مهم نائل شود و به طلیعه دوران طلایی تمدن اسلامی بدل شود؟ این سوالاتی است که پاسخش را می‌توان در سخنان دیروز رهبر معظم انقلاب جست‌وجو کرد. تقدیر ایشان از دولت، ملت، جوانان مبارز و حشد الشعبی، مسئولان تأمین امنیت و مسئولان عتبات عالیات نشان‌دهنده شبکه‌ای از همگرایی و هم‌فزایی است که توانست حماسه‌ای بی‌بدیل را رقم بزند. همه ما می‌دانیم که امروز ارتباطات دیجیتالیک حسنه‌ای میان دولت و سایر ساختارهای حاکمیتی جمهوری اسلامی ایران با عراق برقرار است، اما این ارتباطات به تنهایی نمی‌توانست چنین اتفاقی را رقم بزند. به عبارت دقیق‌تر مجموعه اضلاعی که رهبر معظم انقلاب از آنها یاد کردند، همگی در کنار هم توانستند همدلی و همگرایی در این سطح را ذیل فرهنگ و اندیشه بلند عاشورا یی رقم بزنند و جلوه‌ای دیگر از پیروزی خون بر شمشیر در حماسه عاشورا نمایان کنند. ارتباطات عتبات عالیات عراق با مردم ایران و سایر کشورها که به‌عنوان زائر به این شاهده مشرفه، مشرف می‌شدند و همچنین تعامل عتبات با اعقاب مقدسه ایران اسلامی یکی از زمینه‌های مهمی بود که مرزهای جغرافیایی و قومیتی را از میان برداشت. از دیگر سوی، همکاری‌های سیخ مردمی و جوانان مبارز عراق با برادران‌شان در جمهوری اسلامی در مبارزه با تروریسم منطقه‌ای و به‌ویژه گروهک‌های دست‌ساخته استخبار جهانی نیز تجربه‌ای بدیع از همکاری‌های نظامی را به نمایش گذاشت که در جریان اربعین حسینی و تأمین امنیت این اجتماع عظیم نیز نقش آفرین بود.

فراتر از همه اینها ما مردم عراق بودند که نقش اول این حماسه را ایفا کردند. عراقی‌ها که سال‌های سال زیارت اربعین حسینی را به‌عنوان سنتی از پدران‌شان به جا می‌آوردند، پس از آماده شدن زمینه حضور ارادتمندان ساحت قدسی اباعبد... (ع...) از دیگر کشورها، مذهب‌ها و ملت‌ها با آغوشی باز از آنها را پذیرفتند و از این فرصت ناب برای خدمت به زائران امام حسین (ع) به خوبی بهره بردند و به بهترین شکل ممکن «آیین میزبانی» و «ادبیماسی فرهنگی مردمی» را متجلی ساختند. به‌تبع این همکاری در سطوح غیرحاکمیتی، دولت عراق نیز بحق تلاش‌های موثری را رقم زد و با تسهیل حضور زائران اقصی نقاط جهان بر شکوه این حماسه افزود. حماسه اربعین نشان داد که با وجود جنگ هشت ساله رژیم بعث عراق با حمایت استخبار جهانی در برابر ملت و نظام نوپای اسلامی، پیوندهای اعتقادی و تمدنی بین مردم عراق با ملت مسلمان ایران همچنان استوار است. این حماسه در کشوری که جولا نگاه گروه‌های تکفیری و تروریستی بود شکل گرفت و ابتدا موجب رغب فتنه از عراق را رقم زد و حالا در حال تسری به سراسر جوامع اسلامی است. حالا اما حماسه اربعین برای همه مایک الگو و نمونه بوده است. مسیر رسیدن به امت واحد اسلامی دقیقاً همان راهی است که زائران پیاده اربعین حسینی می‌پیمایند. اربعین، حماسه‌ای است که مردمی ایجاد شد و امروز هم مردمی نگاه داشتن این حماسه وظیفه‌ای برعهده همه مسئولان و کارگزاران است. بهترین زمینه شکل‌گیری امت واحد اسلامی نیز اربعین است. تسری بهترین اربعین به تمامی تعاملات مسلمین مهم‌ترین راهبردی است که می‌تواند ملت‌های مسلمان را از همه چالش‌ها رهایی بخشد و به نقطه اقتدار و شکوه برساند...

رهبر انقلاب: مسئولان با همت و توان به یاری زلزله‌زدگان بشتابند

«**دکتر ولایتی، رئیس هیات‌موسس و هیات امنای دانشگاه آزاد اسلامی**

وقع حادثه دردناک و تأسف‌انگیز زمین‌لرزه در غرب کشور که منجر به جان‌باختن و مصدومیت جمعی از هم‌میهنان عزیز شد موجب تأثر و اندوه فراوان گردید.

اینجانب ضمن ابراز همدردی و تسلیت به ملت بزرگ ایران به‌ویژه مردم مصیبت‌دیده و خانواده‌ها و بازماندگان آنان، از خداوند متعال صبر آرزو مندم و برای مصدومان شقای عاجل مسألت می‌نمایم.

بی تردید تمامی دست‌اندرکاران در بخش‌های مختلف امداد، نجات، نظامی، انتظامی و... باید با کارگیری تمام‌توان خود باید به یاری آسیب‌دیدگان، مصدومان و همچنین نجات‌زیرآوارماندگان بشتابند و امیدواریم همه‌آنانی که در حادثه گرفتار شده‌اند در صحت و سلامت قرار گیرند، ان‌شاء...»

«**فرهاد رهبر، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی**

حادثه‌اندوه‌زار زلزله شدید استان‌های غرب کشور که موجب جان‌باختن و مجروح شدن عده‌ای از هموطنان عزیزمان شد، موجب تأسف و تأثر گردید. ضمن عرض تسلیت به خانواده‌های داغ‌دار و زلزله‌زده، از درگاه خداوند متعال برای درگذشتگان این مصیبت، غفران الهی و برای خانواده‌های آنان صبر جزیل و برای مجروحان این حادثه غبار شفا و بهبودی عاجل مسألت دارم. با توجه به عواقب این حادثه، ضرورت دارد مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی غرب کشور ضمن آمادباش کامل در کنار نیروهای امدادی، امکانات موجود را در اختیار آسیب‌دیدگان این حادثه تلخ قرار دهند.

واحد‌های منطقه غرب کشور گزارش اقدامات انجام‌شده و همکاری با نیروهای امدادی را به سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی ارسال کنند.

III

همچنین رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح و برخی دیگر از مسئولان کشوری و لشکری در پیام‌های جداگانه‌ای با مردم ایران ابراز همدردی کردند.